

การศึกษาสภาพการบริหารและแนวทางการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียน
ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2
The Study of the Administrative Conditions and the Academic Development
Guidelines of Small Schools. Under the Office of Ubon Ratchathani Primary
Educational Service Area 2

อภิชาติ คำหาญ¹, เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม² และ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์³

Apichat khamhan¹, Charoenwit Sompongdam² and Noppong Boonyajitrakul³

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยราชธานี

^{1,2,3}Ratchathani University, Thailand

E-mail: ¹thamakorn99@gmail.com

Received May 13, 2021; Revised August 3, 2021; Accepted October 24, 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารวิชาการของโรงเรียน ดำเนินการ 2 ขั้นตอน 1) ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก เขต 2 จำนวน 98 คน และขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารวิชาการของโรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลหลัก 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 35 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .98 และแบบสัมภาษณ์การพัฒนการบริหารงานวิชาการสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อด้าน ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ยกเว้นด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการพัฒนการบริหารวิชาการของโรงเรียนได้เสนอไว้แล้ว 7 ด้าน

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ; โรงเรียนขนาดเล็ก; แนวทางการพัฒนางานวิชาการ

Abstracts

This Article aimed to 1) study the academic management conditions of small schools affiliated with Ubon Ratchathani Primary Education District Office. Districts 2 and 2) to study the school's approach to academic management development. 2 steps 1) Study the academic management conditions of the school. Samples used as teachers in small schools under Ubon Ratchathani Primary Education District Office The 98-person district and step 2 study the school's academic management development guidelines. The 15 main data centers used in the research included 35 5-level scaling questionnaires with a sentiment value of .98 and an interview for the development of academic management, statistics used to analyze data, including average, standard deviation, and content analysis.

The results showed that 1) the academic management conditions of small schools as a whole were very high. 2) The school's approach to academic management has been proposed in seven areas.

Keywords: Academic Administration; Small Schools; Academic Development Guidelines

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่ง ในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพและมีความสามารถ ที่จะปรับตัวได้ความรู้เท่าทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคข้อมูลข่าวสาร เพราะเชื่อว่าการศึกษาที่เป็นไปในทางที่ถูกต้อง เหมาะสมกับสภาพความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมของประเทศ จะสามารถสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่สังคมไทย ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 และเป็นไปตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ให้สถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการเป็นไปตามหลักของการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นการสร้างรากฐานและความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ผ่านการร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีการบวนการในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (วีรวัดณ์ จันทรตนะ, 2563) สามารถพัฒนาในพัฒนาระดับการศึกษาไปสู่ระดับสากลอย่างมีคุณภาพ (Phumphongkhochasorn, Damnoen, Suwannaprateep, & Phoomparmarn, 2021)

กระทรวงศึกษาธิการเป็นองค์กรหลักในการยกระดับพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสร้างโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชาชนได้เรียนรู้ตลอดชีวิต ให้มีความพร้อมทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีจิตสำนึกของความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดี ตระหนักและรู้คุณค่าของขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมที่ดีงาม มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง และตอบสนองต่อทิศทางการพัฒนาประเทศได้ โรงเรียนประถมศึกษาที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาแก่เด็กและเยาวชน นอกจากนี้ผลการสำรวจของ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสถานศึกษาระดับประถมศึกษาในสังกัดจำนวน 32,879 แห่ง เป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก มากกว่า 10,000 แห่ง ทำให้นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กเหล่านั้นได้รับการศึกษาไม่เท่าเทียมกับสถานศึกษาขนาดอื่น และด้านการบริหารการศึกษา พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมากยังขาดศักยภาพ ทั้งด้านครู วัสดุครุภัณฑ์ การพัฒนาวิชาการ รวมทั้งแตกต่างกันทั้งในคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 2 มีสถานศึกษาในสังกัดจำนวน 217 โรงเรียน เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 135 โรงเรียน พบสภาพปัญหาที่ทำให้การจัดการศึกษายังไม่บรรลุเป้าหมายตามกำหนด ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2561 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับเขตพื้นที่การศึกษามีคะแนนเฉลี่ย 38.19 ต่ำกว่าระดับประเทศ และผลรวมคะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนขนาดเล็ก มีคะแนนเฉลี่ยน้อยลง 62.99 ซึ่งสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ และผลการทดสอบระดับชาติ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2561 ปรากฏว่า คะแนนการทดสอบระดับเขตพื้นที่ต่ำกว่าระดับประเทศ และโรงเรียนขนาดเล็กที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระดับประเทศจำนวน 54 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 2, 2561)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว จึงศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กที่ประสบความสำเร็จสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 2 ซึ่งมีความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 2 โดยมุ่งหวังที่จะนำผลการศึกษานำมาใช้ในการพัฒนางานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และเป็นประโยชน์สำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 2 ที่จะนำไปเป็นข้อมูลประกอบการนิเทศ ติดตาม ปรับปรุง และพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กที่ประสบความสำเร็จ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินการต่าง ๆ ของผู้บริหารในด้านวิชาการโดยเป็นกระบวนการบริหารกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ ตามขอบข่ายและภารกิจของสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การศึกษาวิเคราะห์สถานภาพสถานศึกษาการจัดโครงสร้างหลักสูตรสาระการเรียนรู้ การจัดทำหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การจัดเนื้อหา สาระ กิจกรรมการเรียนการสอน สอดคล้องกับความสนใจความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลส่งเสริมการฝึกทักษะกระบวนการคิดการเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงส่งเสริมสนับสนุนการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมสื่อการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม (กัญญาภรณ์ กิ่งไทร, กมลทิพย์ ศรีหาเศษ และ สุวิมล ติรภานนท์, 2564)

3. ด้านการวัดผลและประเมินผล หมายถึง การกำหนดระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลของสถานศึกษาการจัดเก็บเอกสารหลักฐานการศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษาจัดให้มีการประเมินผลการเรียนทุกช่วงชั้นและซ่อมเสริมกรณีที่มีผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน จัดระบบสารสนเทศด้านการวัดและประเมินผลเพื่อใช้ในการอ้างอิงตรวจสอบและใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอน

4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง นโยบายและแนวทางการใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้การทำงานของนักเรียนและครูการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูศึกษาวิเคราะห์และวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้การสนับสนุนให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้รวบรวมเผยแพร่การวิจัยเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้

5. ด้านการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ หมายถึง การจัดให้มีระบบพัฒนาส่งเสริมสนับสนุนใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา นิเทศกำกับติดตามประเมินผลและปรับปรุงแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (Damnoen, Phumphongkhochasorn, Punwasuponchat, & P Srichan, 2021)

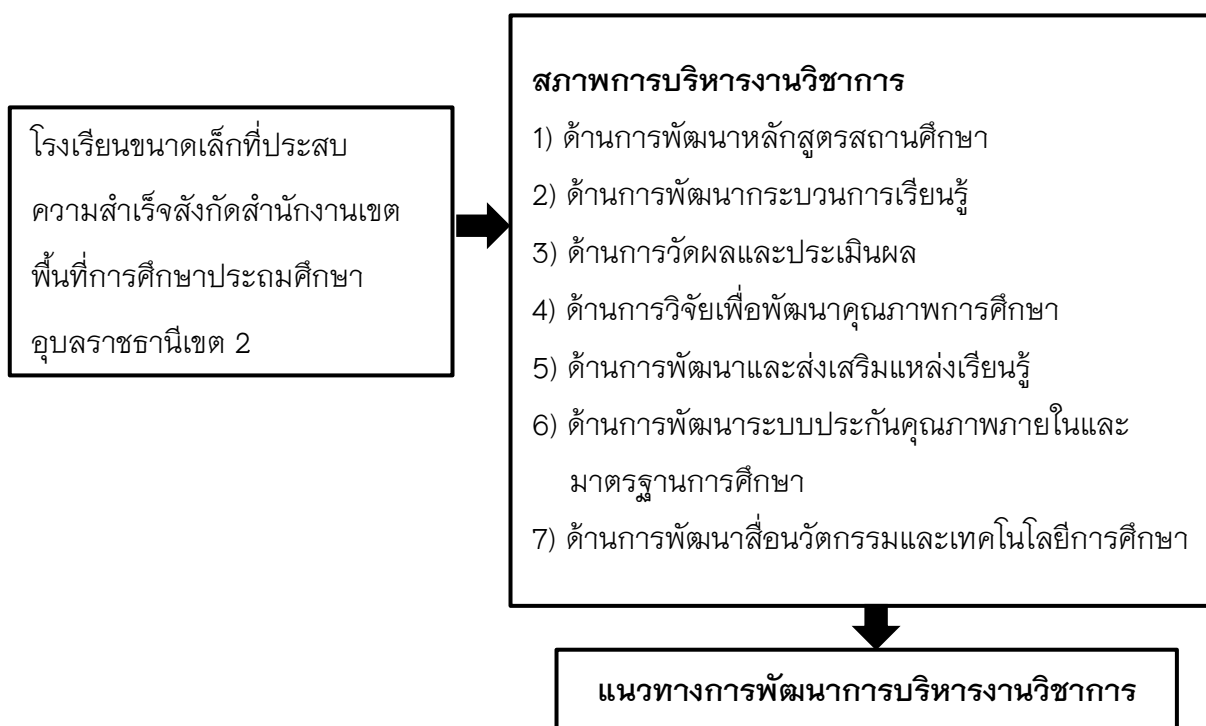
6. ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา หมายถึง กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดระบบบริหารระบบสารสนเทศที่เอื้อต่อการพัฒนา มีความสมบูรณ์เรียกใช้ง่ายสะดวกรวดเร็วและเป็นปัจจุบันการจัดทำแผนและดำเนินงานตามแผนพัฒนาสถานศึกษาโดยใช้วงจรการพัฒนาคุณภาพ การดำเนินการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนดเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก การจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดและเผยแพร่ต่อสาธารณชน

7. ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา หมายถึง ความสำเร็จในกำหนดนโยบายวางแผนในการจัดทำจัดหาสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อนวัตกรรมการเรียนรู้และเทคโนโลยี (Songsraboon, Thongtao, J Damnoen, & Huanjit, 2021)

สรุปได้ว่า การศึกษาสภาพการบริหารและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ต้องศึกษาตามกรอบการบริหารงานวิชาการ 7 ด้าน เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 และศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กที่ประสบความสำเร็จ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ประจำปีการศึกษา 2563 จำนวน 132 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 35 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .98 และแบบสัมภาษณ์การพัฒนการบริหารงานวิชาการสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหาในบทคัดย่อ บอกแบ่ง เป็น 2 ขั้นตอน ดังนั้นควรอธิบายให้ละเอียด เพราะการอธิบายถึงวิทยาการการวิจัย เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้อ่านเชื่อถือในผลการวิจัย

ผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ยกเว้นด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กที่ประสบความสำเร็จสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ประกอบด้วย 7 ด้าน โดยแต่ละด้าน มีแนวทางในการพัฒนา ดังนี้

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ครูควรศึกษาหลักสูตร ชุมชน และผู้เรียนเพื่อจัดทำหลักสูตรสอดคล้องกับสภาพบริบทความต้องการและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม พร้อมทั้งประเมินและปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอย่างมีส่วนร่วม

2.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ครูควรจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตามสภาพจริง ยึดหยุ่นและบูรณาการอย่างสร้างสรรค์ พัฒนานวัตกรรมและแหล่งเรียนรู้ที่กระตุ้นความสนใจ ใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ นิเทศภายในเชิงระบบและสะท้อนผลเพื่อการพัฒนา

2.3 ด้านการวัดผลและประเมินผล โรงเรียนควรจัดอบรมให้ครูอย่างต่อเนื่อง พัฒนาสื่อโปรแกรมการวัดและวัดประเมินที่ตอบสนองความต้องการและสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ วัดและประเมินผลเพื่อการพัฒนาและรายงานผลการเรียนเป็นระยะ

2.4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนควรวิเคราะห์วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาเชิงระบบ สร้างความตระหนัก ขวัญและกำลังใจ ให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง จัดเวทีวิชาการเพื่อแลกเปลี่ยนรู้และนำผลการวิจัยไปใช้ให้เป็นวัฒนธรรมที่ยั่งยืน

2.5 ด้านการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนควรให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างเพียงพอ จัดหาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ที่เหมาะสม และกำกับ ดูแลอย่างใกล้ชิด ประเมินและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้อยู่ในสภาพที่ปลอดภัยและพร้อมใช้งานอยู่เสมอ

2.6 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา โรงเรียนควรจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ และระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และมาตรฐานการศึกษาให้ครอบคลุมและมีส่วนร่วม นำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการประเมินและรายงานผลมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

2.7 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา โรงเรียนควรจัดหา ส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูได้ตระหนักในความจำเป็นและความสำคัญของการผลิตและใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน พร้อมทั้งบริหารจัดการ วางแผนและประเมินการใช้อย่างเป็นระบบ

อภิปรายผลการวิจัย

ประเด็นที่นำมาอภิปรายเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย นำเสนอดังนี้

1. สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 อยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจาก งานวิชาการเป็นงานสำคัญของการจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ นักวิชาการต่างมุ่งศึกษาสภาพ ปัญหาของบริหารงานวิชาการเป็นหลัก เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาหรือยกระดับคุณภาพการศึกษาต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยข้อสังเกตดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ พบใน 3 ระดับ ดังนี้ สภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพบในระดับปานกลาง (ชัยญา พงษ์ชัย, 2554; แศตริยาภรณ์ อินทิพย์, 2559; สาคร มหาหิงค์ และ สมควร นามสีฐาน, 2561) สภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพบในระดับมาก (อรนิตย์ สุวรรณไตรย์ 2558; มลพรรณ กุลาสา, 2559; รุจิรา วิริยะศิริบุญโญ, 2559; นิยม รัชตะวัฒน์วินัย, 2561; สุรนาท มีศิลป์, 2561 และ การวิจัยของปริศนา สีเงิน (2559) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาตราด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กที่ประสบความสำเร็จสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ประกอบด้วย 7 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุน ส่งเสริมให้ครูได้มีโอกาสศึกษาหลักสูตร ชุมชน และผู้เรียนเพื่อจัดทำหลักสูตรสอดคล้องกับสภาพบริบทความต้องการและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ อย่างเหมาะสม พร้อมทั้งประเมินและปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอย่างมีส่วนร่วม ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา เป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการที่สำคัญ สอดคล้องกับผลการศึกษาที่ว่า หลักสูตรถือเป็นหัวใจหลักในการจัดการเรียนการสอน หากบุคลากรไม่มีความรู้เข้าใจในการพัฒนาและใช้หลักสูตรให้ตรงกับสภาพ บริบทและความต้องการ หรือหลักสูตรไม่มีความชัดเจน และเป็นระบบ ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ไม่เกิดประสิทธิภาพ (สุรนาท มีศิลป์, 2561; พรธษา แสงจันทร์นวล, 2563)

2.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ครูควรจัดการเรียนรู้เชิงรุก ยืดหยุ่นและบูรณาการอย่างสร้างสรรค์ พัฒนานวัตกรรมและแหล่งเรียนรู้ที่กระตุ้นความสนใจ ใช้ทรัพยากรร่วมกัน นิเทศภายในรอบด้านเชิงระบบอย่างต่อเนื่องและสะท้อนผลเพื่อการพัฒนา ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า วางแผนพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ จัดและพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมที่หลากหลาย พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และกำกับนิเทศติดตามต่อเนื่อง สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลให้การบริหารงานวิชาการประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับผลการศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และเสนอแนวทางพัฒนา

โรงเรียนให้ประสบความสำเร็จ ดังนี้ กระบวนการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนและเวลา ครูผู้สอนมีเทคนิควิธีการสอนหลากหลายในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ครูผู้สอนต้องมีความรู้ความเข้าใจมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดเตรียมสื่อที่เหมาะสมกับผู้เรียน และโรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาที่หลากหลายและต่อเนื่อง (พิมลพรรณ กุลาสา, 2559; สุรนาท มีศิลป์, 2561; พรรษา แสงจันทร์นวล, 2563)

2.3 ด้านการวัดผลและประเมินผล โรงเรียนควรจัดอบรมให้ครูอย่างต่อเนื่อง พัฒนาสื่อโปรแกรมการวัดและวัดประเมินที่ตอบสนองความต้องการและสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ วัดและประเมินผลเพื่อการพัฒนาและรายงานผลการเรียนเป็นระยะ ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนมีระเบียบและแนวทางการประเมินผลที่หลากหลายตามสภาพจริง จัดระบบสารสนเทศเพื่อตรวจสอบและนำไปใช้ประโยชน์ได้มาตรฐาน และนำผลการประเมินมาปรับปรุงการเรียนรู้ สอดคล้องกับผลการศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนด้านการวัดผลและประเมินผล นำเสนอแนวทางการพัฒนาโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จ ดังนี้ โรงเรียนควรกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงาน จัดให้มีระบบการวัดและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ใช้ประโยชน์ในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ จัดทำมาตรฐานในการสอบ จัดหาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่จำเป็นในการปฏิบัติ ส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้ด้านการวัดและประเมินผล และประเมินผลการเพื่อปรับปรุง ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป (พิมลพรรณ กุลาสา, 2559; สุรนาท มีศิลป์, 2561; พรรษา แสงจันทร์นวล, 2563)

2.4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนควรวิเคราะห์วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาเชิงระบบ สร้างความตระหนัก ขวัญและกำลังใจ ให้ครูทำวิจัยในชั้นอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง จัดเวทีวิชาการเพื่อแลกเปลี่ยนรู้และนำผลการวิจัยไปใช้ให้เป็นวัฒนธรรมที่ยั่งยืน ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนวิเคราะห์วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในงานวิชาการของโรงเรียน สร้างความตระหนักให้แก่บุคลากรให้เห็นประโยชน์และความสำคัญของการทำวิจัย ส่งเสริมพัฒนาครูให้ศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ ครูผู้สอนดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและเผยแพร่ สอดคล้องกับผลการศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา นำเสนอแนวทางการพัฒนาโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จ ดังนี้ ครูผู้สอนควรใช้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ วิจัยเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาผู้เรียนเป็นรายบุคคลนำผลการวิจัยมาใช้ปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน เสริมสร้างเครือข่ายในการวิจัย (พิมลพรรณ กุลาสา, 2559; พรรษา แสงจันทร์นวล, 2563)

2.5 ด้านการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนควรให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและเพียงพอ จัดหาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ที่เหมาะสม และกำกับ ดูแลอย่างใกล้ชิด ประเมินและพัฒนาแหล่งเรียนรู้อยู่เสมอ ผลวิจัยเป็นเช่นนี้เป็นเพราะว่า โรงเรียนให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตัวเอง จัดและใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาเพื่อพัฒนา

ผู้เรียนอย่างเพียงพอ ส่งเสริมให้ครู ผู้เรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน และประเมินและพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับผลการศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนด้านการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ นำเสนอแนวทางการพัฒนาโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จในประเด็น ดังนี้ ส่งเสริมการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนรู้ จัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งเรียนรู้ให้กับครูและนักเรียน ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูใช้แหล่งการเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้และสำรวจแหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา (สุรนาท มีศิลป์, 2561; พรรษา แสงจันทร์นวล, 2563)

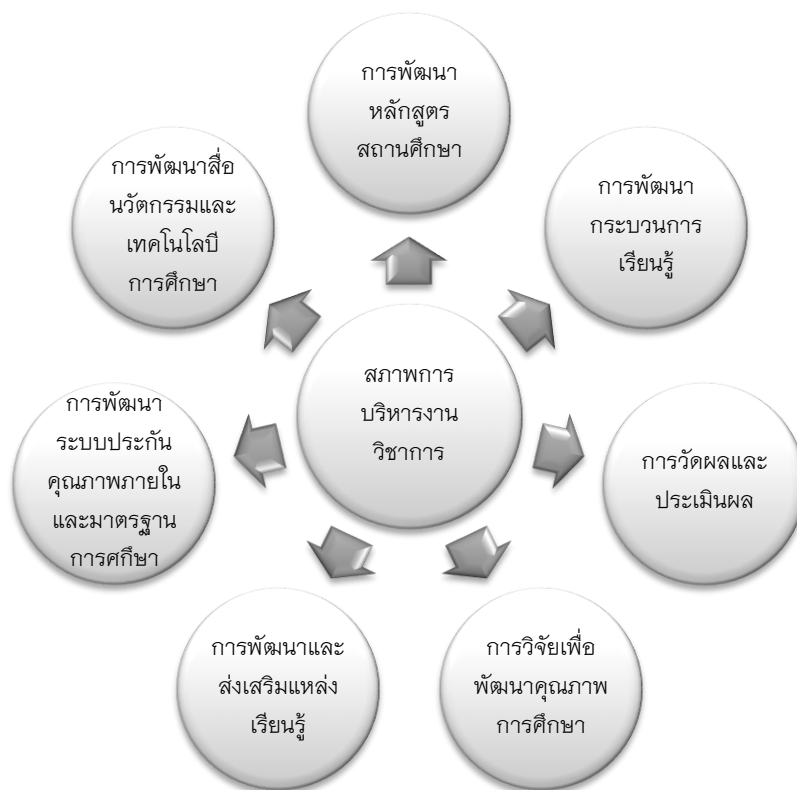
2.6 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา โรงเรียนควรจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและมาตรฐานการศึกษาให้ครอบคลุม และนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการประเมินและรายงานผลมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและมาตรฐานการศึกษาเชิงระบบ สร้างความตระหนักและนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการประเมินและรายงานผลมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนา การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาควรทำให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาและความต้องการของชุมชน ควรจัดระบบบริหารและสารสนเทศที่เอื้อต่อการพัฒนางาน และเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ สร้างระบบการทำงานที่เข้มแข็งและต่อเนื่อง (พิมลพรรณ กุลาสา, 2559; สุรนาท มีศิลป์, 2561; พรรษา แสงจันทร์นวล, 2563)

2.7 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา โรงเรียนควรจัดหา ส่งเสริม ให้ครูตระหนักในความจำเป็นและความสำคัญของการผลิตและใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน และบริหารจัดการวางแผนและประเมินการใช้อย่างเป็นระบบ ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูผู้สอนศึกษาความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้และการบริหารงานวิชาการอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนส่งเสริมให้ครู พัฒนาและใช้สื่อและนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ และประเมินผลการพัฒนาและใช้สื่ออย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา และนำเสนอแนวทางการพัฒนาโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จ (พิมลพรรณ กุลาสา, 2559; สุรนาท มีศิลป์, 2561; ธนารักษ์ สารเถื่อนแก้ว, 2563)

สรุปได้ว่า สภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กที่ประสบความสำเร็จสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ประกอบด้วยประเด็นที่สำคัญ 7 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา ซึ่งแต่ละด้านมีสภาพการบริหารในระดับมากถึงมากที่สุด และมีแนวทางการพัฒนาทั้งในระดับการบริหารจัดการของผู้บริหาร การดำเนินการของครู และการเรียนรู้ของผู้เรียน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

สภาพการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย 7 ประเด็น แต่ละประเด็นเสนอแนวทางการพัฒนาที่หลากหลาย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 ผู้บริหารโรงเรียนและครูควรให้ความสำคัญ ในการบริหารงานวิชาการอย่างครอบคลุมทั่วถึงทุกด้าน เพื่อการสนับสนุนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนได้มาตรฐาน

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และหน่วยงานระดับสูงที่เกี่ยวข้องควรนำผลการวิจัย ไปใช้ในการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ เพื่อเป็นจุดเน้นในการบริหารโรงเรียน เพื่อให้เกิดคุณภาพและการยอมรับอย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดอื่น ๆ เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

2.2 ควรศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กัญญาภรณ์ กิ่งไทร, กมลทิพย์ ศรีหาเศษ และ สุวิมล ติรภานันท์. (2564). การศึกษาทักษะการอยู่รอดทางดิจิทัลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 4(2), 678-693
- แคทริยาภรณ์ อินทิพย์. (2559). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาที่มีนักเรียนต่างด้าว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ธนารักษ์ สารเถื่อนแก้ว. (2563). สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนการสอนของครู โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 4(3), 233-246.
- นิยม รัชตะวัฒน์วินัย. (2561). *แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดนครสวรรค์* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ปริศนา สีเงิน. (2559). *สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พิมลพรรณ กุลาสา. (2559). สภาพปัญหาและแนวทางในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 10(2), 117-120.
- รุจิรา วิริยะหิรัญไพบูลย์. (2559). สภาพและแนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอแก่งเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1. *Southeast Bangkok Journal*, 2(2), 86-92.
- วีรวัฒน์ จันทรัตน์. (2563). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญกับความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 3(3), 419-436.
- สาคร มหาหิงค์ และ สมควร นามสีฐาน. (2561). แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 4. *วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล*, 4(2), 17-25.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *สภาวะการศึกษาไทย ปี 2550/2551: ปัญหาความเสมอภาคและคุณภาพของการศึกษาไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิ.ที.ซี คอมมูนิเคชั่น.

- สุรนาท มีศิลป์.(2561). การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2. *วารสารอนาคตวิทยาทางการศึกษา*, 5(2), 109–110.
- อรนิตย์ สุวรรณไตรย์. (2558). สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ*, 10(1), 107–109.
- Damnoen, P. S., Phumphongkhochasorn, P., Punwasuponchat, N., & P Srichan, P. W. (2021). The Development of Learning Management Design Models in Compulsory Subjects of the Master of Education Program in Educational Administration Innovation in Order to Enhance the Characteristics of Learners According to the Needs of the Professional Education Institution Administrators. *Turkish Journal of Physiotherapy and Rehabilitation*, 32(3), 20459 – 20466.
- Phumphongkhochasorn, P., Damnoen, P. S., Suwannaprateep, T., & Phoomparmarn, U. (2021). National Educational Standards and the Improvement of Thai Education System with World Class. *Asia Pacific Journal of Religions and Cultures*, 5(1), 75–86.
- Songsraboon, R., Thongtao, J., Damnoen, P. S., & Huanjit, P. S. (2021). Course Management Based on Outcome–Based Education (OBE) of Learning by Working in Real Conditions. *Turkish Journal of Physiotherapy and Rehabilitation*, 32(3), 20491 – 20499.